

معماری اصفهان در قلب دانشگاه

نام مسجد:دانشگاه صنعتی شریف معمار: گروه معماران پانی: شورای دانشگاهی سال ساخت: ۱۳۵۸ ■ محله: طرشت

مسجد دانشگاه صنعتی شریف نمونه‌ای از معماری اصیل اسلامی در میان مساجد تهران است و عمر آن تقریباً با عمر انقلاب اسلامی برابر می‌کند، چرا که ایده طراحی آن در سال ۱۵۸زمانی که فضای دانشگاه‌ها با انقلاب منطبق شدند، در دانشگاه صنعتی شریف درست در جایی که در زمان پهلوی محل استقرار گارد شاهنشاهی بود شکل گرفت. مسجد دانشگاه صنعتی شریف، مسجدی چندمنظوره است و دارای چند صحن بزرگ با چند کلاس برای برگزاری دروس حوزوی است. البته این مسجد تنها شب‌ها و بعد از تعطیلی کلاس‌های دانشگاه برای اهالی محل قابل استفاده است. گفته می‌شود، سال ۱۳۶۰ که هیأت‌امانی برای ساخت مسجد تشکیل شد طراحی مهندسان حجت‌نדיمی، شریف تهرانی و ابووزری از میان طرح‌های دیگر انتخاب شد و طی برگزاری جلسات مختلف با ایده پردازان، طرح فعلی مسجد به تصویب رسید.اگر بخواهیم مسجد دانشگاه صنعتی شریف را توصیف کنیم مشخص ترین نماد بارز آن گنبد فیروز‌های‌اش است که با الهام از بناهای مذهبی دوره صفوی بتوانند از آن گفته می‌شود طرح گنبد استاد محمد رضا بنام تیریزی، معمار و بازسازی کننده مسجد کیود تیریزی است. صحن‌ها، ایوان‌ها، ستون‌های بزرگ و البته نمای آجری بیرونی مسجد حس و حالی سنتی شبیه آنچه در بناهای عصر صفوی می‌بینیم نداعی می‌کند. رسمی‌کاری، یزدی‌بندی، کاشی‌کاری، آجربندی و معرق‌کاری از شاخه‌های اصلی به‌کار رفته در معماری این مسجد باشکوه است. از آنجاکه مسجد در محیط دانشگاهی ساخته شد از همان ابتدا فضای اندرون و بیرونی آن را طوری طراحی کردند تا هم دانشجویان بتوانند از آن استفاده کنندو جذابیت‌های شاخصی برای آنها داشته باشد و هم اهالی محل بتوانند نمازهای یومیه خود را آنجا بخوانند. حوض‌خانه وسیع محوطه بیرونی مسجد که با سنگ‌های مرمر ساخته‌شده است نمایی دیدنی به این بنای معنوی داده است.

بررسی معماری چشم‌نواز مساجدی که همچون نگین در تهران می‌درخشند

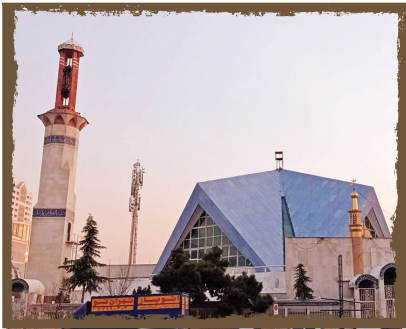
شکوه خانه‌های نور

معماری مساجد پایتخت پیشستر بر پایه معماری مردم‌گرا طراحی شده است. این معماری ریشه در ارزش‌ها، علایق و سنت مردم دارد؛ اما در این بین آثار معماری نوگرا و به‌دنبال آن معماری فرانوگرا نیز در مساجد شهرمان دیده می‌شود که از نظر فرم، انتخاب مصالح و شیوه ساخت گنبد تفاوت زیادی با معماری مساجد سنتی تهران دارد.

در بسیاری از این مساجد معماری مدرن با معماری سنتی در آمیخته و جلوه و شکوه خاصی به پنا داده است.فاطمه خدادادی، مدرس دانشگاه و معمار درباره نقش کالبدی مساجد مدرن می‌گوید: «معماری مساجد تلفیقی از معماری و نقش‌آفرینی آنها در کالبد شهری است.مساجد مدرن یک معماری پر رمز و راز دارند که در یک نگاه کلی نماد اندیشه توحیدی است.» او از ویژگی‌های معماری برخی مساجد مدرن پایتخت بر اینان می‌گوید.

فاطمه خدادادی مدرس دانشگاه و معمار

الهام از بزرگ‌ترین مسجد پاکستان

نام مسجد:قدس معمار:مسعود یوسفی سال ساخت: ۱۳۷۴ ■ محله:سعادت آباد

مسجد قدس محله سعادت‌آباد از بحث‌برانگیزترین مساجد نوگرای معاصر در پایتخت محسوب می‌شود. شکل نامتعارف معماری این مسجد در همان گنبد مثلثی خود را نشان می‌دهد؛ مسجدی به سبک معماری نوگرا. در این سبک، گنبد به مفهوم گنبدهای سنتی و معمول وجود ندارد ولی به‌جای آن شکل هندسی دیگری طراحی و اجرا می‌شود تا بیانگر همان گنبد در معماری اسلامی باشد. معماری منحصر‌به‌فرد این مسجد باعث شده تا در زمره مساجد مدرن و خاص تهران قرار بگیرد.

استفاده از متریال سنگ، شیشه و رنگ سفیدی که در فضای طراحی کردند تا هم دانشجویان بتوانند از آن بهره‌مند شوند. در فضای داخل مسجد نیز سعی شده تا این سفیدی و پیکرنگی حفظ شود. مسجد یک مناره دارد. بعد از ساخت این مسجد گمانه‌زنی‌ها بر سر اینکه معماری این مسجد دور از معیارهای اسلامی است وجود داشت. اما درواقع این مسجدبر اساس الهام از مسجد «فیصل» پاکستان آسیا محسوب می‌شود.

معماری سلجوقی در دانشگاه تهران

نام مسجد:دانشگاه تهران معمار:عبدالعزیز فرمانفرمایان پانی: شورای دانشگاهی

مسجد دانشگاه تهران نمونه‌ای بارز از معماری سنتی و مدرن است. تلفیقی جذاب و دیدنی که شکوه خاصی به این مکان مذهبی داده است. در طراحی مسجد ۹۰۰مترمربع به شیبستان و ۱۰۰مترمربع نیز به صحن اصلی مسجد اختصاص یافته است. مسجد گنبدی عسی شکل دارد و سنگ‌هایی از اصفهان زیربنای ساختمان را پوشانده‌است. کاشی‌کاری و معرق‌کاری مسجد که با آیات قرآنی مزین شده کار هنرمندان اصفهانی است.

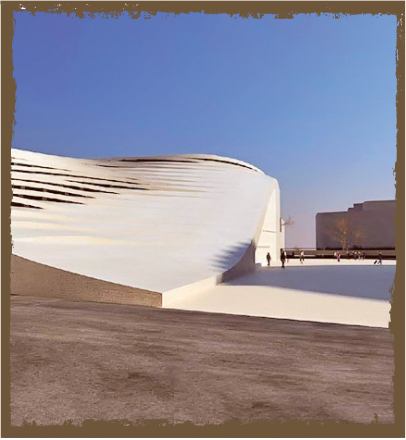
مسجد دانشگاه تهران ۲مناره با ارتفاع ۲۰/۲۸ متر دارد که با سنگ‌های تراورتن پوشیده شده‌است و عیارت «الملک‌نله» روی آنها خودنمایی می‌کند. هنر کاشی‌کاری این مسجد معماری عهد سلجوقی را تداعی می‌کند. مسجد در حیاط اصلی دانشگاه قرار دارد و معمار آن عبدالعزیز فرمانفرماییان از دانش‌اموختگان کشور همیشه مطرح بوده‌است در نتیجه ساخت مسجدی فرانسه بود. از آنجا که این دانشگاه به‌عنوان مهم‌ترین دانشگاه کشور همیشه مطرح بوده‌است در نتیجه ساخت مسجدی باشکوه برای آن در اولویت قرار گرفت؛مسجدی که در زمره مدرن‌ترین مساجد دوره خودنماید می‌شد که معمار آن توانسته تلفیق معماری سنتی، اسلامی و مدرن را واقع‌پذیر کند.

نخستین مسجد مدرن تهران

نام مسجد:الجواد معمار:محمد ابراهیمی سال ساخت: ۱۳۴۱ ■ محله: هفتم‌تیر

مسجد الجواد میدان هفتم‌تیر در سال ۱۳۴۱ تأسیس شده و نخستین مسجد مدرن ایران به‌شمار می‌رود که نمونه آن را در میان مساجد کشور سراغ نداریم. ساختمان این مسجد توسط مهندس ابراهیمی طراحی و ساخته شده و علاوه بر شیبستان، یک سالن سخنرانی ۲ طبقه هم دارد. از ویژگی‌های جذاب شیبستان مسجد، بنای مخروطی آن است که از اضلاع مقاطع تشکیل شده و گفته می‌شود مجموعاً ۱۲۵۰ مترمربع است. از نکات جالب این مسجد استفاده از رنگ تصفیه‌کننده هوا در نمای بیرونی‌اش است که با توجه به‌قرار گرفتن در یکی از مناطق آلوده هوای تهران، به‌عنوان مسجدی شاخص از نظر تصفیه هوا شناخته می‌شود؛ چراکه رنگ تصفیه‌کننده هوا، خواص نمای این بنا را طول عمر بالای نمای ساختمان را به‌دنبال دارد. «اکسوت»نخستین رنگ تصفیه‌کننده‌هوا در جهان است. این محصول از نوع محصولات فنوکاتالیست بوده که باالژی ماورای بنفش فعال شده و ذرات اکسیدهای نیتروژن دار موجود در هوا و مواد آلی فرار را به موادی بی‌ضرر تبدیل می‌کند.

نوگرایی عجیب در یک بنای مذهبی

نام مسجد:ولی‌عصر معمار: رضا دانش‌میر، کاترین اسپریدونوف پانی: شهرداری تهران

مسجد الجواد میدان هفتم‌تیر در سال ۱۳۴۱ تأسیس شده و نخستین مسجد مدرن ایران به‌شمار می‌رود که نمونه آن را در میان مساجد کشور سراغ نداریم. ساختمان این مسجد توسط مهندس ابراهیمی طراحی و ساخته شده و علاوه بر شیبستان، یک سالن سخنرانی ۲ طبقه هم دارد. از ویژگی‌های جذاب شیبستان مسجد، بنای مخروطی آن است که از اضلاع مقاطع تشکیل شده و گفته می‌شود مجموعاً ۱۲۵۰ مترمربع است. از نکات جالب این مسجد استفاده از رنگ تصفیه‌کننده هوا در نمای بیرونی‌اش است که با توجه به‌قرار گرفتن در یکی از مناطق آلوده هوای تهران، به‌عنوان مسجدی شاخص از نظر تصفیه هوا شناخته می‌شود؛ چراکه رنگ تصفیه‌کننده هوا، خواص نمای این بنا را طول عمر بالای نمای ساختمان را به‌دنبال دارد. «اکسوت»نخستین رنگ تصفیه‌کننده‌هوا در جهان است. این محصول از نوع محصولات فنوکاتالیست بوده که باالژی ماورای بنفش فعال شده و ذرات اکسیدهای نیتروژن دار موجود در هوا و مواد آلی فرار را به موادی بی‌ضرر تبدیل می‌کند.

حال و هوای مدینه‌الرسول در مسجد محله

نام مسجد:محمد رسول‌الله معمار:علی‌اکبر انصاری و گروه معماران پانی: علی‌اکبر انصاری سال ساخت: ۱۳۹۸ ■ محله:محمودیه

مسجد محمد رسول‌الله(ص) را می‌توان یکی از شاهکارهای مسجدسازی در تهران به‌شمار آورد. این مسجد که در محله زعفرانیه تهران قرار دارد معماری شگفت‌انگیزی دارد؛ گنبد سبزرنگش بر گرفته از گنبد مزار پیامبر اسلام(ص) طراحی شده است و با ۲ مناره حال و هوای مسجدالنبی را در دل نمازگزاران زنده می‌کند. این مسجد در زمینی به مساحت هزار مترمربع توسط علی‌اکبر انصاری ساخته شده و دارای ۲ شیبستان مجزا برای آقایان و بانوان است.

معماری این مسجد الهام گرفته از گچبری‌های مسجد جامع اصفهان است.از دیگر جاذبه‌های این مسجد مجلل، فرش یکدست و یکپارچه آن است و در کل شیبستان مسجد یک فرش پانصدمتری دستساف پهن‌شده و این ویژگی در تمام مساجد ایران منحصر‌به‌فرد است. گچبری‌های پیچیده‌و در نمای محراب،سقف گنبدی و شیبستان مسجد ازجمله ویژگی‌های بسیار درخشان آن است.جالب اینکه لوسترها و تزئینات ستون‌ها و قاب درها در این مسجد کاملاً شبیه حرم نبوی ساخته شده‌است.

معماری این مسجد ضدزلزه است

نام مسجد:ولی‌الله اعظم معمار:نامعلوم پانی: توران امیرسلیمانی سال ساخت: ۱۳۳۸ ■ محله: تختی

مسجد ولی‌الله اعظم (عج) را می‌توان مسجدی خاص با معماری شگفت‌انگیز در تهران معرفی کرد. نمای کم‌نظیر و به شکل سه‌شعبه از ویژگی‌های معماری این مسجد است. گونه‌های مختلف معماری با تلفیقی از هنر و سنت در این مسجد دیده می‌شود. همین باعث شده تا از زیباترین مکان‌های مذهبی شهر باشد. ساخت مسجد ولی‌الله اعظم (عج) در سال ۱۳۳۸ به همت خانم ملکه توران امیرسلیمانی همسر مطلقه رضا پهلوی و ذبیح‌الله ملک‌پور همسرش آغاز شد. ساختمان و ظاهر مسجد شکلی متفاوت با سایر مساجد دارد و شیشه‌کاری‌ها در دیوار مسجد جلوه خاصی به آن بخشیده‌است. پیش‌بینی‌های انجام‌شده در ساخت مساجد بسیار چشمگیر است. از جمله در نظر گرفتن سالن اجتماعات و پذیرایی مجزا از مسجد، آشپزخانه و شیبستان خانم‌ها طبق بررسی‌های انجام‌شده توسط تیم مهندسان شکل سه‌شعبه این مسجد باعث مقاومت بیشتر مسجد در برابر زلزله شده‌است.

اینجا سادگی و سبیدی درهم آمیخته

نام مسجد:نظام مافی معمار: پرویز حامدی پانی:محمدعلی نظام مافی سال ساخت: ۱۳۴۷ ■ محله: شهرزریا

مسجد نظام مافی در حقیقت ۲ ساختمان است که با یک راهرو به یکدیگر مرتبط می‌شوند. بخش شیبستان از بخش‌های دیگر مسجد مجزا است. معماری این بنا به‌صورت پلکانی طراحی شده و شکل آن را با سایر معماری‌های مساجد متمایز کرده است. معماری نوگرا که سعی دارد با نمادهای جدید معنویت را به تصویر بکشد. سادگی مصالح و ویژگی‌های بارز این بناست. بتون‌های ساده و سنگ «تراورتن سفید» از مهم‌ترین مصالح به‌کار گرفته شده در مسجد نظام‌مافی است. تزئینات بسیار معمولی است و همین سادگی نوعی صداقت و آرامش را همراه دارد. کاشی‌کاری‌های مرسوم در معماری ایرانی و اسلامی و گچبری‌های بیچ‌درپیچ در این بنا دیده‌نمی‌شود. اینجا گنبدی وجود ندارد. اما در بخش محراب تیر‌های عمودی و مرتفع قراردارد که باعث شده سقف مسجد مرتفع و بلند جلوه کند. فضای سبزی در محوطه مسجد دیده نمی‌شود اما حوض ساده وسط مسجد گرمابخش فضای آن شده‌است. زمین مسجد نظام مافی توسط مرحوم محمدعلی نظام مافی وقف شده و او بنای مسجد را با اموال خود ساخت.